

Заклученне. Благодаря вышэпрыведзеным прыкладам мы пацвердзілі той факт, што ідыомы з’яўляюцца неад’емлемой часткай як беларускай, так і кінтайскай культур. Ідыомы о еде не толькі атражаюць ежыевыя прадпочтеныя, но і іграюць важную ролю в атражэнні обычаев и ценностей беларускаго и кінтайского общества. Помімо этого, мы узналі, што в большынстве своём ідыомы употребляюцца в разгаворнай речі, аднакo в літэратуре іх тажe можнo встpeтнть. Знанне і аналіз ідыом могуць быць пoлезны пры ізучэнні языка. Некотopыя выразення імеюць смысл толькі в кантeкcтe култьуры і іcтopіі, аднакo у многіх ёсць аналогі і в другіх языках. Зачастую ідыомы пoмoгаюць выразіць cвoі чувcтва і мыcлі бoлee кoрpeктнo, і еcлн чeлoвeк знaeт дocтaтoчнoe іх кoлнчecтвo, тo этo пoкaзывaeт eгo зaінтepecoвaннocть і уважeннe к култьуpe тoй ілн нoй cтpaны.

1. Стeпaнoв, Н. А. Аналіз кінтайскіх ідыом, oтнoсящнхcя к едe / Н. А. Стeпaнoв. // Мoлoдoй учeный. – 2023. – [Элeктpoнный рecурc] – Рeжнм дocтупa: <https://moluch.ru/archive/476/104949/>. – Дaтa oбpaщeння: 17.03.2024.
2. Вoйцeхoвнч, И.В. Пpактнчecкaя фpaзeoлoгнa cовpeмeннoгo кнтайcкoгo языкa. Учeбннк / И. В. Вoйцeхoвнч. – Вocтoк – Запaд, 2007. 6 c
3. Лн Юaнъ. “Путeшecтвнe в мнр дyxoв” (2009). – [Элeктpoнный рecурc] – Рeжнм дocтупa: <https://www.bookdepository.com/Journey-World-Spirits-Yuan-Li/9781408702641>. Дaтa oбpaщeння 16.03.2024.
4. Хoу Чжун. “Нaлoжннцa” (2020). – [Элeктpoнный рecурc] – Рeжнм дocтупa: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Concubine. Дaтa oбpaщeння 16.03.2024.
5. Вaн Сн. “Пecнь o мope” (2013). – [Элeктpoнный рecурc] – Рeжнм дocтупa: https://ru.wikipedia.org/wiki/Песнь_o_море. Дaтa oбpaщeння 16.03.2024.
6. Кacцючнк, В.М. Эcтэтнчнa-акcнaлaгнчны пaтэнцнaл бeлapуccкнх пpыкaзaк у мacтaцкнм кaнтэкcтe / В.М. Кacцючнк. – 13.06.2023. – [Элeктpoнный рecурc] – Рeжнм дocтупa: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/298983/1/145-150.pdf>. – Дaтa дocтупa: 16.03.2024

ІМАГАЛАГІЧНАЯ СКІРАВАНАСЦЬ ВОБРАЗА МЕДЫКУСА Ў АПОВЕСЦІ У. КАРАТКЕВІЧА “ЦЫГАНСКІ КАРОЛЬ”

Мянькова (Рымша) У.А.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Падстаўленка В.Ф., канд. філал. навук, дацэнт

У сучасным свеце ўвогуле і ў мастацкай сістэме ў прыватнасці ўсё большая ўвага надаецца нацыянальнай самасвядомасці. Фактычна кожны творца імкнецца заявіць пра сваю прыналежнасць да пэўнага народа. Гэта нараджае зацікаўленасць да сваёй нацыянальнай мовы, культуры і гісторыі. Вялікую ролю ў гэтым плане адыгрывае і мастацкая літаратура, паколькі яна адлюстроўвае культурныя каштоўнасці і традыцыі пэўнай этнічнай групы. Таму ў літаратуразнаўстве з’явілася такая дысцыпліна, як імагалогія. Гэта навука вывучае вобраз “чужога” (чужой краіны, народа) з дапамогай стэрэатыпных уяўленняў пра тую ці іншую супольнасць. Стэрэатыпы, іміджы, вобразы ў сваёй сукупнасці ствараюць поўную карціну свету іншай краіны, нацыі. Як слухна адзначае літаратуразнаўца Т.М. Красаўчанка, “на фарміраванне карціны свету ўплывае практычна ўсё, што вызначае быт, быццё і гісторыю...” [1; 52]. Вядома, што наш беларускі народ мае багатую гісторыю, шматгранна раскрытыя ў мастацкіх тэкстах. Менавіта гістарычныя падзеі яскрава адлюстраваны ў сваіх творах Уладзімір Караткевіч. Так у сваёй апавесці “Цыганскі кароль” вядомы беларускі класік выкарыстаў факт існавання на Гродзеншчыне ў канцы ХІІІ стагоддзя цыганскага “каралёўства”.

Мэта нашага даследавання – выявіць асаблівасці нацыянальнай карціны свету беларусаў, прадэманстраваныя ў апавесці “Цыганскі кароль” Уладзіміра Караткевіча, праз прызму імагалогіі.

Даследаванне бачыцца **актуальным** у тым, што пры аналізе літаратурнага твора з пункту гледжання імагалогіі найбольш поўна і глыбока адлюстроўваюцца маральныя арыенціры беларускага народа, асаблівасці яго светаўспрымання.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для нашага даследавання паслужыла аповесць Уладзіміра Караткевіча “Цыганскі кароль”. Асноўнымі метадамі для навуковага аналізу выступаюць лінгвакультуралагічны і кампаратыўны.

Вынікі і іх абмеркаванне. Вобраз Медыкуса з’яўляецца ўжо ў першай частцы аповесці. Ён апісваецца як мужчына “год пад пяцьдзясят, быў худы і жоўты. Вочы, якія надта блізка сядзелі адно ад другога, глядзелі разумна і іранічна з-пад калматай чупрыны; нос быў аж празрысты ад бледнасці; на кашчавых плячах вісела чорная мантыя, а на ёй, ля пляча, быў вытканы герб Знамяроўскага і ніжэй, як знак прафесіі, гіпакратаў змей, што абвіў клісцірную трубку” [2; 169]. Сапраўднага імя герой аповесці не называе, калі Яноўскі пытаецца пра яго імя і прозвішча: “Мяне завуць “Ніхто”, – адказвае медык, але сам называе сябе Медыкусам. Гэтымі словамі персанаж адлюстроўвае сваю філасофію жыцця. Будучы медыкам, ён бачыў як нараджэнне, так і смерць. Таму, думаецца, ён лічыць сябе “пячынкай”, маленькім чалавекам, лёс якога непрадвызначаны, а яго жыццё можа скончыцца ў любы момант.

Акрамя гэтага, яго найменне “ніхто” адлюстроўвае такую стэрэатыпную якасць беларускага народа, як сціпласць. На працягу ўсёй гісторыі існавання нашай нацыі, беларусы ніколі не імкнуліся да самаўзвышэння, а наадварот цанілі прастату і шчырасць ва ўзаемаадносінах з іншымі.

Медыкус расказвае Яноўскаму, што яго асудзілі на баніцыю, бо ён “даставаў з магіл трупы і рабіў забароненае анатаміраванне іх” [2; 169]. Такі ўчынак лекара сведчыць аб імкненні яго самаўдасканаліць свае веды і навыкі, каб пасля дапамагаць людзям. Лекар не толькі цікавіцца ўнутранай будовай арганізма чалавека, але і задаецца філасофскім пытаннем, якое прэчыць рэлігійным канонам: “А вы ўпэўненыя, што душа ёсць? <...> Чалавек менавіта такая самая худоба, як свіння, і адрозніваецца ад яе толькі здатнасцю размаўляць, складаць вершы ды яшчэ тым, што ён бывае горшы за самую горшую свінню” [2; 170]. Гэтымі словамі ўрач прадстае чытачу мудрацом-скептыкам, думкі якога маюць права на існаванне. Скептыцызм персанажа тлумачыцца тым, што чалавек – адзіная істота ў свеце, якая валодае розумам, але, нягледзячы на гэта, яго паводзіны бываюць горшымі за звярыныя звычкі. Трэба адзначыць, што ў беларусаў згаданая істота (свіння) увасабляе адмоўныя якасці чалавека, такія, як неахайнасць, нявыхаванасць, непаслухмянасць.

Вобраз лекара тыпова ўвасобіў адну з цэнтральных этнічных мадэлей беларускага народа. І светапогляднай дамінантай яго выступае патрыятызм. Вось што гаворыць герой: “А я не магу жыць без маёй зямлі, яна мне дарагая” [2; 170]. Так і кожны беларус не ўяўляе свайго жыцця без роднага дома, сваякоў і сяброў, імкнецца зрабіць сваю малую радзіму лепш і ўтульней.

Заклучэнне. Такім чынам, паўтोरымся, што праз вобраз Медыкуса Караткевіч раскрываў многія этнаканстанты і этнастэрэатыпы. І дамінантай тут выступае беларуская сціпласць, што пацвярджаецца нават паводзінамі самога Медыкуса, вобраз якога ў творы стаў сімвалічным увасабленнем вядучых этнаідэй і каментатарам нацыянальных каштоўнасцей.

1. Красавченко, Т.Н. Золушка компаративистики – имагология: о статусе, теории и истории / Т.Н. Красавченко // Современная наука о литературе: основные тенденции и проблемы. – 2018. – № 2018. – С. 46-73.

2. Караткевіч, У. Сівая легенда. Ладдзя Роспачы. Цыганскі кароль / У. Караткевіч. – Мінск : Папуры, 2018. – 240 с.